

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економіки та підприємництва

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Біржовий ринок
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми «**Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**»

за спеціальністю **076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**

на **2 (магістерському)** рівні вищої освіти

Розробник: _____ Башлай С. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри
(підпис)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва	протокол від «_____» _____ 202__ р. № _____
	Завідувач кафедри _____ Терещенко С. І (підпис)

Погоджено:

Гарант освітньої програми _____ Сухоставець А. І.
(підпис)

Декан факультету, де реалізується освітня програма _____ Строченко Н. І.
(підпис)

Рецензія на робочу програму (додається) надана: Сухоставець А. І.

Ковбаса О. М.

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації _____ (_____
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: «_____» _____ 202__ р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри економіки та підприємництва	Завідувач кафедри економіки та підприємництва	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Біржовий ринок			
2.	Факультет/кафедра	Економіки і менеджменту / економіки та підприємництва			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»			
5.	Рівень НРК	7-й			
6.	Семестр та тривалість вивчення	1 семестр, 1-15 тижні			
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття) - 60		Самостійна робота	
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	92
		30	28	-	
9.	Мова навчання	Українська			
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Доцент кафедри економіки та підприємництва, кандидат економічних наук (PhD) Башлай Сергій Вікторович			
11.1	Контактна інформація	serhii.bashlai@snau.edu.ua; ауд. 403а-е.			
11.	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент, зміст якого формується із економіко-організаційних аспектів біржової торгівлі, на основі об'єктивних законів розвитку суспільства, вивчає закономірності раціональної побудови, організації та економічно ефективного здійснення операцій на різних типах бірж. Академічний курс висвітлює сутність біржової діяльності, принципи організаційної діяльності сучасних бірж, механізм здійснення операцій на біржовому ринку, комплекс операцій виробничо-торгового та фінансового змісту, що здійснюються на спотовому, форвардному та ф'ючерсному ринках, брокерську діяльність, концепцію та практики хеджування, аналіз та прогнозування біржової кон'юнктури			
12.	Мета освітнього компонента	Формування знань та вмінь студентів щодо механізму організації та технологій здійснення діяльності на різних типах вітчизняного та міжнародних біржових ринках			
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на вивченні , підприємництва та бізнес-культури, аграрного підприємництва 2. Освітній компонент є основою для управління ланцюгами поставок, місцевого бізнесу та підприємництва			
14.	Політика академічної доброчесності	Дотримання засад політики академічної доброчесності реалізується на засадах положень «Кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ» Списування – завдання не зараховується. Використання заборонених засобів під час контрольних засобів – відповідь не зараховується. Плагіат – завдання не зараховується.			
15.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4695			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення біржового ринку студент очікувано буде здатен...	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК			Як оцінюється ДРН
	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 8	
ДРН 1. Розумітися на виявленні, постановці та вирішенні проблем зі встановлення економічних відносин в умовах біржової сфери торгівлі	+		+	Тести множинного вибору
ДРН 2. Застосовувати здобуті знання у процесі маркетингового управління підприємством; на основі аналізу його ринкових можливостей, вибрати цільовий ринок; визначати і формувати конкретну торгівельну стратегію на біржовому ринку	+			Тести множинного вибору та виконання розрахункових завдань
ДРН 3. Аналізувати динаміку зміни ринкової кон'юнктури та узагальнювати розвиток ситуацій для аграрних формувань на біржовому ринку		+		Тести множинного вибору та виконання розрахункових завдань
ДРН 4. Оцінювати ключові параметри діяльності підприємства, виявляти закономірності його розвитку; економічно обґрунтовувати доцільність управлінських рішень стратегічного й оперативного характеру; складати операційні й фінансові бюджети підприємства та оцінювати їх виконання.			+	Тести множинного вибору та виконання розрахункових завдань

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМОПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література
	Аудиторна робота		Самостійна робота	
	Лк	П.з / семін. з		
<p>Тема 1. <i>Економіко-правові засади функціонування біржового ринку</i></p> <p>1. Теоретичні аспекти біржової діяльності</p> <p>2. Становлення та розвиток світового біржового ринку.</p> <p>3. Роль і місце біржової торгівлі у формуванні аграрного ринку</p> <p>4. Біржа як елемент інфраструктури ринку</p> <p>5. Нормативно-правове регулювання функціонування бірж різних типів ринків.</p> <p>6. Сучасний стан біржового ринку в Україні.</p>	6	6	10	<p>Основна: 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9- 12</p> <p>Додаткова: 14-17, 19, 21-24</p>
<p>Тема 2. <i>Біржові товари та біржові угоди</i></p> <p>1. Сутність, характеристика та класифікація біржових товарів.</p> <p>2. Речові біржові товари.</p> <p>3. Біржові інструменти.</p> <p>4. Біржові угоди та їх види</p>	4	4	10	<p>Основна: 1-8, 10, 12</p> <p>Додаткова: 14-15, 18, 21, 23</p>
<p>Тема 3. <i>Організація і технологія біржової торгівлі.</i></p> <p>1. Організаційні засади біржових торгів.</p> <p>2. Організація брокерської діяльності</p> <p>3. Торгівля на ф'ючерсних біржах.</p> <p>4. Технологія Інтернет-трейдингу на біржовому ринку</p>	2	2	8	<p>Основна: 3-6, 8, 10-13</p> <p>Додаткова: 14-15, 18, 19, 21-24</p>
<p>Тема 4. <i>Ціноутворення на біржових ринках</i></p> <p>1. Поняття та особливості біржового ціноутворення.</p> <p>2. Сутність котирування.</p> <p>3. Принципи котирування цін на біржові товари.</p> <p>4. Види біржовий цінових стратегій</p>	4	4	8	<p>Основна: 1, 3-8, 10, 12</p> <p>Додаткова: 14-15, 20, 23, 24</p>

<p>Тема 5. <i>Основи ф'ючерної торгівлі</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Походження та сутність ф'ючерної торгівлі. 2. Технології ф'ючерної торгівлі. 3. Роль спекулянтів на ф'ючерському ринку. 	2	2	12	<p>Основна: 1-6, 10, 12-13</p> <p>Додаткова: 14-16, 19, 23-24</p>
<p>Тема 6. <i>Хеджування в біржовій діяльності</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та сутність хеджу в біржовій торгівлі. 2. Хеджування на біржовому товарному ринку. 3. Базисний ризик. 4. Стратегії хеджування. 	2	2	8	<p>Основна: 1-8, 10, 12-13</p> <p>Додаткова: 14-14, 19, 23-24</p>
<p>Тема 7. <i>Біржова діяльність на фондовому ринку</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фондовий ринок, його учасники та принципи функціонування. 2. Фондова біржа та біржові операції. 3. Процедура лістингу та біржові фондові індекси. 	4	4	10	<p>Основна: 1, 3, 5-6, 10-12</p> <p>Додаткова: 15, 17-18, 22-24</p>
<p>Тема 8. <i>Особливості функціонування валютного ринку</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Валютний ринок. 2. Валютні біржі та діяльність на валютному ринку. 3. Види і порядок укладання угод на валютній біржі. 	2	2	10	<p>Основна: 1, 3, 5-6, 10-12</p> <p>Додаткова: 15, 17, 20, 23-24</p>
<p>Тема 9. <i>Аналіз та прогнозування біржової кон'юнктури.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність, мета та етапи дослідження біржової кон'юнктури. 2. Аналіз поточної біржової кон'юнктури. 3. Стадії прогнозування біржової кон'юнктури. 	2	2	10	<p>Основна: 1, 3-5, 6, 9, 12</p> <p>Додаткова: 15, 17, 19-20, 23-24</p>
<p>Тема 10. <i>Міжнародна біржова торгівля в сучасних умовах</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст міжнародних ринків біржових торгів. 2. Особливості біржової практики світового ринку 	2	-	6	<p>Основна: 1, 3, 6, 8, 10</p> <p>Додаткова: 15-18, 23</p>
Всього	30	28	92	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання	Кіль-ть годин	Методи навчання	Кіль-ть годин
ДРН 1. Розумітися на виявленні, постановці та вирішенні проблем зі встановлення економічних відносин в умовах біржової сфери торгівлі	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	14	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка презентацій	20
ДРН 2. Застосовувати здобуті знання у процесі маркетингового управління підприємством; на основі аналізу його ринкових можливостей, вибрати цільовий ринок; визначати і формувати конкретну торгівельну стратегію на біржовому ринку	Лекція, практичне заняття, дебати	18	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка есе	20
ДРН 3. Аналізувати динаміку зміни ринкової кон'юнктури та узагальнювати розвиток ситуацій для аграрних формувань на біржовому ринку	Лекція, практичне заняття, презентації	12	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	26
ДРН 4. Оцінювати ключові параметри діяльності підприємства, виявляти закономірності його розвитку; економічно обґрунтовувати доцільність управлінських рішень стратегічного й оперативного характеру; складати операційні й фінансові бюджети підприємства та оцінювати їх виконання.	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	14	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	26

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Презентація	5 балів / 5 %	Протягом семестру
2.	РЗ 1 (розрахункове завдання)	15 балів / 15 %	До 7 тижня
3.	РЗ 2 (розрахункове завдання)	15 балів / 15 %	До 14 тижня
4.	Тестування	15 балів / 15 %	Протягом семестру
5.	Екзамен	30 балів / 30 %	За графіком сесії

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
	<1 балу	1-2 бали	3-4 бали	5 балів
Презентація	Завдання не виконано	Завдання виконано в обсязі до 5 робочих слайдів за навчальними матеріалами, окремі складові (назви елементів, висновки) відсутні	Виконано усі вимоги до завдання, але відсутні власні висновки	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, наведені власні висновки та пропозиції
	<7 балів	7-9 балів	10-13 балів	14-15 балів
РЗ	Завдання не виконано (методика та відповіді неправильні)	Хід виконання вірний, але наявні суттєві помилки, відповіді, в основному неправильні	Завдання виконано, але існують несуттєві помилки	Завдання повністю виконано. Помилки відсутні
	<8 балів	8-10 балів	11-13 балів	14-15 балів
Тестування	Правильних відповідей на тестові завдання менше половини	Правильних відповідей на тестові завдання 50-70 відсотків	Правильних відповідей на тестові завдання 71-90 відсотків	Правильних відповідей на тестові завдання більше 90 %
Екзамен	<15 балів	15-20 балів	21-25 балів	26-30 балів

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в Google Forms	На кожному практичному занятті (вступний контроль)
2	Самооцінка знань в програмі Mentimeter	По закінченню кожної теми
3	Виконання завдань за допомогою додатку Microsoft Excel	Під час виконання практичних завдань
4	Письмовий зворотний зв'язок на есе	Протягом 1 тижня після виконання
5	Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після презентації	Під час виконання завдання

5.3. Шкала оцінювання (підсумкова) – загальноприйнята для Університету:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
82-89	добре
75-81	
69-74	
60-68	задовільно
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1 Підручники, посібники:

1. Біржова справа: підруч. / за наук. ред. докт. екон. наук, проф. О. М. Сохацької. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 655 с.
2. Одарченко А. М., Сподар К. В., Лісніченко О. О. Біржова діяльність: опорний конспект лекцій. Харків : ХДУХТ, 2017. 95 с.
3. Пепа Т. В., Пішеніна Т. І., Лавринович В. В. Біржова діяльність : навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2016. 540 с.
4. Підгорний А. З., Самотоєнкова О. В. Методологія статистичного дослідження біржової діяльності: навчальний посібник. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2018. 170 с.
5. Солодкий М. О. Біржовий товарний ринок: навч. посіб. Київ. ЦП «Компринт». 2015. 482 с.

6.1.2 Методичне забезпечення:

6. Біржова діяльність : навчально-методичний посібник / уклад.: С. В. Башлай, О. М. Ковбаса. Суми : СНАУ, 2021. 144 с.
7. Біржова діяльність на аграрному ринку : методичні рекомендації до практичних, семінарських занять для студентів 1 курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітнього ступеня «Магістр» всіх форм навчання / укладач : О. М. Маслак. 2018. – 38 с.
8. Конспект лекцій з дисципліни «Біржова діяльність на аграрному ринку» для студентів 1 курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітнього ступеня «Магістр» всіх форм навчання / укладач : О. М. Маслак. 2018. – 58 с.

6.1.3 Інші джерела:

9. Белявцев М. І., Шестопалова Л. В. Інфраструктура товарного ринку. Київ: Центр навчальної літератури, 2015. 416 с.
10. Биржевое дело : учебник для бакалавров / под ред. Л. А. Чалдаевой. М. : Издательство Юрайт, 2016. 372 с.
11. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.
12. Солодкий М. О., Резнік Н. П., Яворська В. О. Основи біржової діяльності: навчальний посібник. Київ: ЦП Компринт, 2017. 450 с.
13. Солодкий М. О., Яворська В. О. Хеджування ф'ючерсами і опціонами: навч. посіб. Київ. ЦП «Компринт». 2018. 398 с.

6.2 Додаткові джерела:

14. Аграрна біржа : Електронні торги та аукціони. URL : <https://agrex.gov.ua>.
15. Асоціація «Біржові та електронні майданчики». URL : <https://aeaer.com.ua>.
16. Бойченко Е. Г. Організація біржової діяльності в країнах ЄС та Великої Британії: порівняльно-правовий підхід. *Теорія і практика правознавства*. 2020. Вип. 1(17). С. 3-16.
17. Верховна рада України. Офіційний веб-портал. URL: <https://rada.gov.ua>.
18. Краснова М. Є. Сучасний стан світового ринку деривативів. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. С. 17-24.
19. Місце та роль товарних бірж як основних посередників в бізнесі. Суть брокерської діяльності на товарних біржах. 2016. URL : <http://agroua.net/economics/documents/category-143/doc-295>.
20. Новиков А. Практичне застосування біржових котирувань для цілей трансфертного ціноутворення. 2016. URL : <https://news.dtki.ua/taxation/profits-tax/41673>.
21. Про товарну біржу : закон України від 10.12.1991 № 1956-XII URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
22. Про цінні папери та фондовий ринок : закон України» від 23.02.2006 № 3480-IV. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
23. Українська біржа. URL : <http://www.ux.ua>.
24. Урядовий портал. Єдиний портал веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.